

SERMO CLXXXIII¹.

Rursum de verbis Epistolæ I. Joan. IV. *Omnis spiritus qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est.*

I. VESTRÆ Charitatis expectatio, mei debiti exactio est. Non dubito meminisse vos, quid in adjutorio Domini de sancti Joannis lectione promiserim. Cum ergo audistis lectorem, credo vos cogitasse me debere esse debiti reditorem. Magnam quippe quæstionem Sermone in longum procedente distulimus, quomodo recte possit intelligi quod ait in Epistola sua beatus Joannes non Baptista, sed Evangelista: « Omnis spiritus qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est »². Videmus enim multas hæreses confiteri Christum in carne venisse, et tamen non eas possumus dicere ex Deo esse. Negat Christum in carne venisse Manichæus. Non est laborandum, neque vobis diutius suadendum, quod iste error non sit ex Deo. Sed Arianus confitetur Christum in carne venisse, Eunomanus, Sabellianus, Photinianus. Quid istis convincendis quærimus testes? Quis tot numerat pestes? Sed interim ut quæ sunt notiora tractemus. Multis quippe hæreses illæ, quas nominavi, ignotæ sunt, et est ista ignorantia tutior. Certe quod novimus, Donatista confitetur Christum in carne venisse: et tamen absit ut sic hic error ex Deo. Ut de recentioribus hæreticis loquar, Pelagianista

¹ Alias 31, de verbis Apostoli. — ² 1 Joan. IV, 2.

SERMO CLXXXIII, DE VERBIS APOST. I JOAN. IV. 557
confitetur Christum in carne venisse: tamen omnino non est hic error ex Deo.

II. Proinde, charissimi, diligenter consideremus, quoniam non dubitamus veram esse sententiam, « Omnis » spiritus qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, » ex Deo est »: convincendi sunt isti quod non confiteantur Christum in carne venisse. Nam si eis istam concesserimus confessionem, ex Deo illos esse fatebimur. Quomodo vos ab eorum erroribus vel prohibemus, vel deterremus, vel adversus eos scuto veritatis defendimus? Adjuvet nos Dominus, quia et vestra expectatio pro nobis oratio est, ut convincantur isti quia non confitentur Christum in carne venisse.

III. Arianus audit, et prædicat partum virginis Mariæ. Confitetur ergo Christum in carne venisse? Non. Quomodo probamus? Si adjuvet Dominus intelligentias vestras, facillime. Quid est quod exigimus? Utrum confiteatur Jesum Christum in carne venisse. Quomodo confiteri potest, in carne venisse Jesum Christum, qui negat ipsum Christum? Quis enim est Christus? Beatum Petrum interrogemus. Modo cum Evangelium legeretur, audistis, cum quæsiisset Dominus ipse Jesus Christus, quem illum dicerent homines Filium hominis; responderunt Discipuli opiniones alienas, et dixerunt: « Alii Joannem Baptistam, alii Eliam, alii Jeremiam, aut unum » ex Prophetis⁴. » Qui hæc confitebantur vel confitentur, Jesum Christum plus quam hominem non noverunt. Si autem Jesum Christum plus quam hominem non noverunt, Jesum Christum utique non noverunt. Si enim tantummodo homo est, et nihil amplius, non est ipse Jesus « Christus. Vos ergo, inquit, quem me esse dicitis? Res-

⁴ Matth. XVI, 14.

» pondit Petrus, unus pro omnibus, quia unitas in omnibus : Tu es Christus Filius Dei vivi¹. »

IV. Ecce habes confessionem veram, confessionem plenam. Jungere enim debes utrumque, quod de se Christus, et quod de Christo Petrus. Quid de se Christus? « Quem me dicunt homines esse Filium hominis? » Quid de Christo Petrus? « Tu es Christus Filius Dei vivi. » Utrumque conjunge, et venit Christus in carne. Hoc de se Christus quod minus est, hoc de Christo Petrus quod majus est. Respondit de veritate humilitas, et de humilitate veritas : hoc est de veritate Dei humilitas, et de humilitate hominis veritas. « Quem me dicunt homines » esse, inquit, Filium hominis? » Dico ego quod factus sum propter vos : dic tu, Petre, quis est qui fecit vos. Qui ergo confitetur Jesum Christum in carne venisse, profecto confitetur Filium Dei in carne venisse. Dicat nunc Arianus, utrum confiteatur Christum in carne venisse. Si Filium Dei confitetur in carne venisse, Christum confitetur in carne venisse. Si Filium Dei negat Christum, nescit Christum : alium pro alio dicit, non ipsum dicit. Quid est enim Filius Dei? Quomodo quærebamus, quid est Christus; et audiebamus, quod sit Filius Dei : quæramus, quid est Filius Dei. Ecce Filius Dei, « In principio » erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus » erat Verbum, hoc erat in principio apud Deum². In » principio erat Verbum. » Quid dicis, Ariane? « In principio » pio, » sicut dicit Genesis: « Fecit Deus coelum et terram³: » tu autem dicis : « In principio fecit Deus Verbum. » Factum enim dicis Verbum, creaturam dicis Verbum. Tu ergo dicis : « In principio fecit Deus Verbum : » sed Evangelista dicit : « In principio erat Verbum. » Et ideo in principio fecit Deus coelum et terram, quia erat Ver-

¹ Matth. xvi, 15, 16. — ² Joan. i, 1, 2. — ³ Gen. i, 1.

bum. Omnia per ipsum facta sunt. Factum dicis. Si factum dicis, Filium negas.

V. Filium enim quærimus natura, non gratia; Filium unicum, unigenitum, non adoptatum. Talem Filium quærimus, tam verum Filium quærimus, qui cum in forma Dei esset¹, Apostoli verba sunt, propter rudes commemoro, ne mea verba putentur : illum Filium quærimus, « Quicum in forma Dei esset, sicut dicit Apostolus, » non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo². » Non rapina, quia natura. Natura erat, rapina non erat. « Non » rapinam arbitratus est, esse æqualis Deo. » Non erat ei rapina, natura erat : sic erat ex æternitate, sic erat coæternus gignenti, sic erat æqualis Patri, sic erat. Semetipsum exinanivit : ut confiteamur Jesum Christum in carne venisse. Semetipsum exinanivit. Quomodo? Amitendo quod erat, an assumendo quod non erat? Sequatur Apostolus; audiamus : « Semetipsum exinanivit, formam » servi accipiens. » Sic se exinanivit, formam servi accipiens, non formam Dei amittens. Forma servi accessit, non forma Dei discessit. Hoc est confiteri Christum in carne venisse. Arianus autem qui non confitetur æqualem, non confitetur Filium. Si non confitetur Filium, non confitetur Christum. Qui non confitetur Christum, quomodo confitetur Christum in carne venisse?

VI. Sic et Eunomianus par ejus, socius ejus, non multum diversus. Etenim dicuntur Ariani confessi fuisse, quia vel similis est Patri Filius : et si non æqualis dixerunt, sed similis. Ille, nec similis. Et iste ergo negat Christum. Si enim Christus verus Patri æqualis est et similis, profecto qui negat æqualem, negat Christum; qui negat similem, negat Christum. Qui ergo negat æqualem et similem, negat in carne venisse Christum. Quæro enim,

¹ Florus ad Philip. ii. — ² Philip. ii, 6.

Venit in carne Christus? Respondet, Venit. Et putamus quia confitetur. Interrogo, Quis Christus venit in carne, æqualis Patri, an inæqualis? Respondet, inæqualis. Inæqualem ergo Patri dicis venisse in carne: negas Christum in carne venisse, quia Christus æqualis est Patri.

VII. Sabellianum audi. Ipse est Filius, qui est et Pater. Hoc dicit, hinc pungit, hinc venena diffundit. Ipse est, inquit, Pater. Quando vult, Filius est: quando vult, Pater est. Non est ipse Christus. Et tu erras, si hunc Christum dicis in carne venisse; quia iste Christus non est, negas Christum in carne venisse.

VIII. Quid dicis, Photine? Ait Photinus, Christus solum homo est, Deus non est. Formam servi confiteris, formam Dei negas. Et Christus in forma Dei æqualis est Patri, in forma servi consors est nobis. Et tu negas Christum in carne venisse.

IX. Donatista quid? Donatistæ plurimi hoc confitentur de Filio quod nos, quod æqualis sit Patri Filius, ejusdemque substantiæ: alii vero eorum, ejusdem quidem substantiæ confitentur, sed æqualem negant. Quid opus est disputare de his qui negant æqualem? Si enim negant æqualem, negant Filium. Si negant Filium, negant Christum. Si negant Christum, quomodo confitentur in carne venisse Christum?

X. De illis subtilior disputatio est, qui hoc confitentur quod nos, unigenitum Filium æqualem Patri, ejusdem substantiæ, æterno coæternum: et tamen Donatistæ sunt. Dicamus eis: Verbis confitemini, factis negatis. Aliquis enim negat factis. Non omnis qui negat, verbo negat. Plane sunt homines qui factis negant. Interrogemus Apostolum: « Omnia, inquit, munda mundis; immundis autem et infidelibus nihil est mundum, sed pollutæ sunt » eorum et mens et conscientia. Confitentur enim Deum

» se nosse, factis autem negant¹. » Quid est, negare factis? Superbire, et schismata facere; non in Deo, sed in homine gloriari. Ita factis negatur Christus: unitatem quippe amat Christus. Postremo ecce quomodo et ipsi Christum negant, ut apertius loquamur. Nos eum dicimus Christum, de quo ait Joannes Baptista: « Qui habet sponsam, sponsus est². » Bonum conjugium, sanctæ nuptiæ. Sponsus Christus, sponsa Ecclesia. Ab sponso cognoscimus sponsam. Dicat nobis ipse sponsus, quam habet sponsam: dicat, ne fortassis erremus, et invitati ad nuptias sancta vota turbemus: dicat, ostendat primo se ipsum sponsum.

XI. Post resurrectionem ait Discipulis suis: « Non sciebatis quia oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi et Prophetis et Psalmis de me? Tunc, Evangelista sequitur et dicit: Tunc aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas, et dixit eis: Quia sic oportebat Christum pati, et resurgere a mortuis tertio die³. » Ecce sponsus, quem confessus est Petrus, hoc est, Filium Dei vivi, oportebat ut pateretur, et tertio die resurgeret. Et factum erat: impletum videbant, caput tenebant, corpus quærebant. Quod est caput? Ipse Christus: passus est, tertio die resurrexit: caput est Ecclesiæ. Corpus quod est? Ipsa Ecclesia. Videbant ergo Discipuli caput, corpus non videbant. Ergo eos corpus non videntes, doceat caput. Dic, Domine Jesu, dic, sancte sponse, instrue nos de corpore tuo, de sponsa tua, de dilecta tua, de columba tua, quam dotasti sanguine tuo, dic: « Oportebat Christum pati, et resurgere a mortuis tertio die. » Ecce sponsus: dic de sponsa, imple tabulas matrimoniales. Audite sponsam: « Et prædicari, inquit. » Hoc enim sequitur. « Oportebat Christum pati, et resurgere a mor-

¹ Tit. 1, 15, 16. — ² Joan. III, 29. — ³ Luc. XXIV, 46 48.

» tuis tertio die, et prædicari in nomine ejus poenitentiam
 » et remissionem peccatorum per omnes gentes. » Ubi te
 abscondis? « Per omnes gentes, incipientibus ab Jerusa-
 » lem. » Sic est factum. Legimus promissum, videmus
 impletum. Ecce lux mea, ubi est obscuritas tua? Ergo
 Christus sponsus est hujus Ecclesiæ, quæ prædicatur in
 omnes gentes, et pullulat et crescit usque ad fines terræ,
 incipientibus ab Jerusalem: hujus sponsus est Christus.
 Tu quid dicis, cujus sponsus est Christus? Partis Donati?
 Non est ipse, non est ipse. Homo bone, non est ipse:
 imo homo male, non est ipse. Ad nuptias venimus, ta-
 bulas legamus, et non litigemus. Ergo si tu dicis, Chris-
 tus est sponsus partis Donati; ego tabulas lego, et inve-
 nio esse Christum sponsum Ecclesiæ diffusæ toto orbe
 terrarum. Si dicis: Ipse est, et non est ipse, negas Chris-
 tum in carne venisse.

XII. Pelagianista restat, non ex hæresibus omnibus,
 sed eis quas pro parvo tempore commemoravi. Jam enim
 dixi: Quis numerat tot pestes? Quid dicis Pelagianista?
 Audite quid dicit. Videtur confiteri Christum in carne
 venisse: sed discussus invenitur negare. Christus enim
 in carne venit, quæ similitudo esset carnis peccati, non
 esset caro peccati. Apostoli verba sunt: « Misit Deus Fi-
 » lium in similitudinem carnis peccati¹. » Non in similitu-
 dinem carnis, quasi caro non esset caro; sed in similitudi-
 nem carnis peccati, quia caro erat, sed peccati caro non
 erat. Iste autem Pelagius et cæteram carnem omnis infan-
 tis carni Christi conatur æquare. Non est, charissimi. Non
 pro magno commendaretur in Christo similitudo carnis
 peccati nisi omnis cætera caro esset caro peccati. Quid
 ergo prodest, quia dicis Christum in carne venisse, et
 omnium infantium carni eum conaris æquare? Et tibi

¹ Rom. VIII, 3, et Florus ibidem.

hoc dico quod Donatistæ: Non est ipse. Ecce video Ec-
 clesiam matrem testimonium reddentem ipsis uberibus
 suis. Accurrunt matres cum parvulis filiis, ingerunt Sal-
 vatori salvandos, non Pelagio damnandos. Mater quæli-
 bet mulier pietate currens cum parvulo filio dicit: Bap-
 tizetur, ut salvetur. Pelagius contra, Quid salvetur? Non
 est quod in eo salvetur, nihil habet vitii, nihil ex traduce
 damnationis attraxit. Si æqualis est Christo, quare quærit
 Christum? Ecce dico tibi: Sponsus Filius Dei qui venit
 in carne, Salvator est et majorum et minorum, Salvator
 est et grandium et infantium, et ipse est Christus: tu
 autem dicis salvatorem Christum majorum, non mino-
 rum: non est ipse. Si non est ipse, negas et tu Christum
 in carne venisse.

XIII. Et si discutiamus omnes hæreses, invenimus eas
 negare Christum in carne venisse. Omnes hæretici negant
 Christum in carne venisse. Quid miramini, si Pagani ne-
 gant Christum in carne venisse? Quid miramini, si Ju-
 dæi negant Christum in carne venisse? Quid miramini, si
 Manichæi apertissime negant Christum in carne venisse?
 Sed dico Charitati Vestræ, etiam omnes mali catholici
 verbis confitentur Christum in carne venisse, factis autem
 negant. Nolite ergo esse tanquam de fide securi. Adjun-
 gite fidei rectæ vitam rectam, ut Christum confiteamini
 in carne venisse, et verbis vera dicendo, et factis bene
 vivendo. Nam si confiteamini verbis, et factis negetis; fi-
 des talium malorum prope est fides dæmoniorum. Audite
 me, charissimi, audite me, ne sit vobis testis sudor hic
 meus, audite me. Jacobus apostolus cum de fide et ope-
 ribus loqueretur adversus eos, qui sibi putabant fidem
 sufficere, et opera bona habere volebant, ait: « Tu cre-
 » dis quia unus est Deus; bene facis: et dæmones cre-

» dunt, et contremiscunt¹. » Numquid ideo dæmones ab æterno igne liberabuntur, quia credunt, et contremiscunt? Ecce modo quod audistis in Evangelio, quod ait Petrus : « Tu es Christus Filius Dei vivi² : » legite et invenietis dixisse dæmones : « Scimus qui scis, Filius Dei³. » Petrus tamen laudatur, dæmon compescitur. Una vox, facta diversa. Unde separantur istæ duæ confessiones? Laudatur amor, damnatur timor. Non enim amore dicebant hoc dæmones : Tu es Filius Dei. Timore hoc dicebant, non amore. Denique illi in confessione dicebant : Quid nobis et tibi? Petrus autem : « Tecum sum usque ad mortem. »

XIV. Sed et ipse Petrus unde, fratres mei, unde illi dicere ex amore : Tu es Christus Filius Dei vivi? Unde illi? Ita-ne de suo? Absit. Bene, quod ipsum Evangelii capitulum utrumque demonstrat, quid Petrus de Dei, quid de suo. Utrumque ibi habes : lege, non est quod a me expectes audire. Commemoro Evangelium : « Tu es Christus Filius Dei vivi. » Et Dominus ad eum : « Beatus es » Simon Bar-Jona. » Quare? De tuo beatus? Non. « Quia » caro et sanguis non revelavit tibi⁴ : » hoc enim es tu. « Non tibi revelavit caro et sanguis ; sed Pater meus, qui » in cœlis est. » Et sequitur, et dicit cætera quæ commemorare longum est. Paulo post Dominus ibi, post hæc verba sua, quibus approbavit fidem Petri, eamque petram esse monstravit, cœpit ostendere Discipulis suis⁵, quia oportebat eum venire Jerosolymam, et multa pati, et reprobari a senioribus et scribis, et sacerdotibus, et occidi, et tertio die resurgere. Ibi Petrus de suo expavit, et horruit mortem Christi, expavit æger medicinam suam. « Absit a te, Domine, inquit : propitius tibi esto, non fiat » hoc. » Et ubi est : « Potestatem habeo ponendi animam

¹ Jacob. II, 9. — ² Matth. XVI, 17. — ³ Marc. I, 24. — ⁴ Matth. XVI, 17. — ⁵ Ibid. 21.

» meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam¹? » Oblitus es, Petre? Oblitus es : « Majorem charitatem nemo » habet, quam ut animam suam ponat quis pro amicis » suis²? » Oblitus es. Oblivio illa de ipsius ; trepidatio, horror et timor mortis, totum de Petri : imo de Simonis, non de Petri. Et Dominus : « Vade retro, Satanas : Beatus » es Simon Bar-Jona : Vade retro Satanas. Beatus es Simon Bar-Jona ; » sed de Dei. Vade retro Satanas ; unde? Recolite unde beatus. Jam dixi : « Quia non tibi revela- » vit caro et sanguis, sed Pater meus, qui in cœlis est. » Unde Satanas? Dicat Dominus : « Neque enim sapis quæ » Dei sunt, sed quæ sunt hominum. »

XV. Sperate in Dominum, et veræ fidei bona facta conjungite. Confitemini Christum in carne venisse, et credendo, et bene vivendo, et utrumque ab illo acceptum tenete, ab illo augendum et perficiendum sperate. « Male- » dictus enim omnis, qui spem suam ponit in homine³. » Et bonum est homini, ut qui gloriatur, in Domino gloriatur. Conversi ad Dominum Deum Patrem omnipotentem, puro corde ei, quantum potest parvitas nostra, maximas atque veras gratias agamus, precantes toto animo singularem mansuetudinem ejus, ut preces nostras in beneplacito suo exaudire dignetur ; inimicum quoque a nostris actibus et cogitationibus sua virtute expellat, nobis multiplicet fidem, mentem gubernet, spirituales cogitationes concedat, et ad beatitudinem suam perducatur : per Jesum Christum Filium ejus. Amen.

¹ Joan. X, 18. — ² Id. XV, 13. — ³ Jerem. XVII, 5.